

Eesti loovuurimuse raamlepe

EKA Eesti
Kunstiakadeemia

 TALLINNA ÜLIKOOL

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

Sissejuhatus

Eesti loovuurimuse raamlepe on koostatud Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia ja kunstide instituudi poolt loovuurimuse ning loovuurimusliku doktoriõppe defineerimise ning arendamise eesmärgil.

Viimastel aastakümnetel on nii valdkondlikud kui ka valdkondadeülesed loovuurimuslikud praktikad ning nendega seotud doktoriõppekavad kogu maailmas kiirelt arenenud. Samuti on kasvanud loovuurimusel põhinevate või seda käsitlevate publikatsioonide hulk. Lisaks loovuurimusele keskendunud projektide järjest suuremale arvule kaasatakse loovuurimuslikku perspektiivi ja meetodeid üha enam nii akadeemilistesse kui ka rakenduslikesse teadusprojektidesse.

Loovuurimus on mitmekesistuva teadusmaastiku üks olulisi väljundeid, mis ühendab seni eraldiseisvana käsitletud loomingulisi praktikaid ja teadustegevust. Loovuurimus on kooskõlas peamiste teadus-arendustegevuste määratlustega, kuid vajab nii eesmärkide seadmisel kui ka tulemuste hindamisel kriteeriumide täpsemat lahtimõtestamist.

Definitsioon ja eesmärgid

Loovuurimus on loometegevuses väljenduv ja sellel põhinev uurimistöö, mille eesmärk on luua uusi teadmisi, uusi kultuurivorme, uusi loome- ja uurimismeetodeid või -tehnikaid ning panustada seeläbi uurimisvaldkondade, ühiskonna ja majanduse arengusse.

Loovuurimuse väljund on loomepraktika või teos, loomeprotsess (nt tehnoloogiate, materjalide, mudelite, prototüüpide arendused), toode või teenus ning nende loomise käigus tekkinud uut teadmist edasi andev ja avav (reeglina kirjalik) osa, mis moodustavad uurimusliku terviku.

Loovuurimus on multidistsiplinaarne ning võib kasutada ühe või mitme loomeeriala, teadusliku distsipliini või muu valdkonna vahendeid ning luua uusi loometehnikaid. Kaasatud distsipliinid ja nende omavahelised suhted kujundavad loovuurimuse spetsiifikat ja tulemusi. Loovuurimust võib teostada nii individuaalselt kui ka rühmatöona.

Loovuurimuse metodoloogia on reeglina hübriidne ja see arendatakse välja lähtuvalt uurimisprojektist ning dialoogis uurimismaterjali ja -probleemiga. Loovuurimus võib kasutada erinevaid empiirilise, eksperimentaalse jm uurimistöö vahendeid ning kombineerida neid loomingulise praktikaga, kuid ühe uurimisprojekti raames on meetodite valik ja kasutus põhjendatud ning süsteemne.

Loovuurimuse eesmärk on ühiskonna ja kultuuri seisukohalt oluliste uute teadmiste loomine ja nende jagamine, kultuuri rikastamine uut laadi vormide ja praktikatega, jätkusuutlik elukeskkonna ja toote- või teenusearendus (sh selleks vajalike innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine). Loovuurimus seob loomevaldkondi laiemate ühiskondlike protsesside ja probleemidega ning teadvustab kriitiliselt loometegevuse rolli maailmas.

Eesti keeles on loomepõhist uurimuslikku praktikat tähistatud ka terminitega nagu kunstniku-uurimus, kunstiline uurimus, kunstiga seotud uurimus, loominguline kunstipraktika kui uurimus, loomeuurimus, loomepõhine uurimus, praktikapõhine uurimus, performatiivne uurimus jm (inglisekeelsed vasted *artistic research*, *arts-related research*, *art-based research*, *creative practice research*, *creative arts practice as research*, *practice-based research*, *practice-led research*, *practice as research*, *research by practice*, *performative research* jm). Neil kõigil on oma spetsiifilised tähendusväljad, kuid siinkohal võtame katusterminina kasutusele loovuurimuse mõiste.

Loovuurimuse eesmärgid:

- loomevaldkondade arendamine;
- loomeprotsessi refleksioon ja analüüs, uute loometehnikate ning -meetodite arendamine ja uurimine;
- uute kunsti- ja kultuurivormide loomine ja arendamine;
- loovisiku ühiskondliku rolli mõtestamine, tema tegevusvälja ja mõju uurimine ning sidumine muude eluvaldkondadega;
- ajalooliste ja nüüdisaegsete ühiskondlike ja kultuurinähtuste uut laadi mõtestamine loomemeetodite ja erinevate modaalsuste toel;
- eksperimentaalne materjalide, tehnoloogiate ning elukeskkonna kui terviku innovaatiline ja jätkusuutlik arendamine.

Enamasti täidab loovuurimus rohkem kui üht eesmärki.

Loovuurimus koosneb:

loomingulis(t)est töö(de)st (nii väljakujunenud kui ka uutes esiletõusvates loomevaldkondades, sh teatri- ja tantsukunst, kaasaegsed etenduskunstid, loovkirjutuse erinevad praktikad, helilooming, interpretatsioonikunst, visuaalsed kunstid, arhitektuur, disain, audiovisuaalne kunst jmt);

loodu ja loomemeetodite kontekste, eesmäärke või kasutusvõimalusi uurivast ja avavast (üldjuhul) kirjalikust tööst. See esitab uurimistulemusi laiemas teaduslikus või ühiskondlikus taustsüsteemis ning arendab konkreetset uurimis- ja loomevaldkonda. Kirjalik analüüs võib keskenduda nii uurija eneserefleksioonile kui ka asetada analüüsitava laiemas konteksti, sh siduda loometöö empiiriliste või eksperimentaalsete meetodite abil muul moel loodud teadmiste ja uuringutega.

Loovuurimuse hindamisel peetakse silmas:

- uurimusliku ja loometöö mõtestatud ning produktiivset seost,
- ideede originaalsust ja aktuaalsust ning veenvat ja viimistletud teostust,
- loovuurimusliku projekti panust valdkonna arendamisse,
- aktiivset, valgustavat või sekkuvat suhet ühiskondlikesse protsessidesse,
- riskijulgust ja teadmise loomise viiside avardamist.

Loovuurimuslik doktoriõpe

Loovuurimuslik doktoriõpe Eesti Kunstiakadeemias, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia ja kunstide instituudis võimaldab teostada suuremaid loovuurimuslikke projekte keskkonnas, mis toetab ja arendab doktoranti läbi struktureeritud õppekava, grupitööde, individuaalse nõustamise, rahvusvahelise suhtluse ning võimaldab liituda ülikoolis juba välja arendatud loovuurimuse suundadega. Loovuurimus omakorda rikastab akadeemilist keskkonda ja avardab humanitaar-, sotsiaal-, reaal- jm teaduste perspektiive, metodoloogiad, probleemiasetusi. Lähtuvalt temaatilisest seosest soositakse loovuurijate koostööd muude teadustöö valdkondadega. Doktoriõppes sünnib loovuurimuslik projekt dialoogis juhendaja, kaasdoktorantide, õppejõudude, kolleegidega ning seda hinnatakse ja kaitstakse vastavalt ülikoolis sätestatud korrale, kaasates rahvusvahelisi eksperte.

Loovuurimusliku doktoritöö käigus sünnivad nii uued loomepraktikad, -tehnikad ja meetodid kui ka nende uurimise, mõtestamise, tõlgendamise, õpetamise ning kommuniqueerimise uued viisid. Loovuurimusliku doktoritöö praktilist väljundit esitletakse laiemale avalikkusele vastavalt uurimuse spetsiifikale näituse, esituse, keskkonna- või tootearenduse väljundite vmt teel. Reeglina läbib töö kirjaliku eelretsenseerimise ning lubatakse pärast seda kaitsmisele, mis kujutab endast avalikku väitlust oponentidega.

Loovuurimuslik doktoritöö:

- toob esile valdkonda puudutavad aktuaalsed uurimisküsimused ja probleemid,
- tutvustab seniseid samalaadseid uurimusi ning teema teoreetilisi taustu,
- töötab lähtuvalt uurimisküsimusest ja loomingulisest praktikast välja töös kasutatava meetoodika,
- viib uurimistöö läbi sümbioosis loomeprotsessiga,
- kajastab uurimiskäiku ja -tulemusi loomepraktikas ning jäädvustab need selgelt struktureeritud ja argumenteeritud kirjalikus uurimistöös.

Loovuurimuslikku doktoritööd hinnatakse vastavalt loovuurimuse hindamise üldistele printsiipidele. Kirjaliku osa hindamisel peetakse silmas teemavaliku asjakohasust ja aktuaalsust, probleemipüstituse selgust ja arusaadavust, kirjaliku osa panust nii uurimisprobleemi analüüsi kui ka loomeprotsessi refleksiooni, meetoodika ja teoreetilise raamistiku põhjendatust, erialaste teadmiste mastaapi ja süsteemsust, töö vastavust ülikoolis kehtestatud akadeemilistele standarditele.

Perspektiivid

Kõik eelnimetatud ülikoolid arendavad välja peamised loovuurimuse suunad ning luuakse uurimisrühmad (laborid, keskused), mis kaasavad väliseksperte ja teevad koostööd teiste ülikoolide, institutsioonide ja ettevõtetega.

Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Teadusagentuuri ja ülikoolide koostöös töötatakse välja jätkusuutlik rahastusmudel loovuurimuse arendamiseks, pidades silmas nii teaduse baasfinantseerimist kui ka sihtfinantseerimist, ning luuakse uurimistoetuste süsteem loovuurimuslikele või loovuurimust kaasavatele projektidele.

Loovuurimuse populariseerimiseks luuakse ülikoolide koostöös veebiplatvorm, mis koondab loovuurimusega seotud materjale, publikatsioone ning projektide tutvustusi.

Eesti Teadusagentuuri ja ülikoolide koostöös töötatakse välja põhimõtted, vajalikud klassifikaatorid ja tehnilised viisid loovuurimuse kajastamiseks ETISes.

Teised loovuurimust käsitlevad dokumendid

The Vienna Declaration on Artistic Research:

https://cultureactioneurope.org/files/2020/06/Vienna-Declaration-on-AR_corrected-version_24-June-20-1.pdf

Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen: White paper on Artistic Research:

<https://www.aec-music.eu/userfiles/File/Key%20Concepts/White%20Paper%20AR%20-%20Key%20Concepts%20for%20AEC%20Members%20-%20EN.pdf>

SHARE Handbook for Artistic Research Education:

<http://www.sharenetwork.eu/resources/share-handbook>